

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN DERSLERE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ VE TERCİH ETTİKLERİ ÖĞRETİM
YÖNTEMLERİ
(İstanbul Örneği)**

Doç. Dr. Cihangir DOĞAN*

ÖZET

Türkiye’de Cumhuriyetin başından itibaren sınıf öğretmeni yetiştirilmeye önem verilmiş ve günümüzde sınıf öğretmenliği önemli standartlara kavuşturulmuştur. Yetiştirilen sınıf öğretmenlerinin sayı bakımından yetersiz kalması nedeniyle 2000’li yıllara kadar bu mesleğe dışardan atamalar yapılmıştır. Günümüzde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı gelişmiş ülkelerin çok üstünde kalmış, Türkiye genelinde 32 olan bu sayının, göç alan illerimizde 48 ve daha yüksek olduğu hesaplanmıştır.

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları eğitim-öğretim sürecinde derslerle ilgili karşılaştıkları sorunları, bunlarla ilgili görüşleri ve tercih ettikleri öğretim teknikleri hakkında bilgi toplamak, bundan sonra konuyla ilgili yapılacak olan tartışmalara yeni öneriler sunmaktır. Araştırma Mart-Mayıs 2003 tarihinde Üsküdar, Kadıköy, Ümraniye ve Maltepe ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Tesadüfi örneklem sistemiyle 211 sınıf öğretmenine 25 soruluk görüşme formu düzenlenerek hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmeni, Görüş, Öğretim Tekniği, Ders, Öğrenci.

SUMMARY

**ELEMENTARY TEACHERS’ VIEWS ABOUT THE LESSONS
AND THEIR PREFERENCES OF TEACHING METHODS
(Sample of Istanbul)**

An importance has been given elementary teacher training since the establishment of the Republic of Turkey and it has been reached to important standards. Due to lack of elementary teachers in terms of quantity, there has been a tendency to appoint some university graduates as elementary teachers until 2000’s. Teacher-student ratio is about 1-32 and it is more than developed countries’ rates. In some crowded cities this ratio raises to 1-48 and more.

Aim of this research is to gather data about elementary teachers’ views about the lessons, their preferences of teaching methods, their problems in relation to teaching practice and make some suggestions by addressing the issues arising from the research data. This study was undertaken in Üsküdar, Kadıköy, Ümraniye and Maltepe districts of Istanbul between March and May 2003 by using interview forms consisting of 25 questions. 211 elementary teachers who were chosen randomly completed these forms.

Key Words: Elementary Teachers, View, Teaching Techniques, Lesson, Student.

* MÜ. Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Türkiye’de Cumhuriyetin başından itibaren ilkokul öğretmeni yetiştirmeye önem verilmiştir. İlk öğretmen okullarının eğitim süresi 1924’te ilkokuldan sonra dört seneden beş seneye çıkarılma ile başlatılan geliştirme süreci 1989-1990 öğretim yılından itibaren liselerden sonra dört yıllık lisans eğitimi olmak üzere toplam on beş seneyi dolduran günümüzdeki eğitim sistemine dönüştürülmüştür¹. Görüldüğü gibi ilköğretim öğretmeni yetiştirmede kalite bakımından önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Ayrıca öğretmen yetiştirme konusunda çoğu zaman eğitimcilerimiz tarafından gündeme getirilen konulardan biri de: Öğretmenlerin uygulamaya dönük olmayan salt bilgiye yönelik dersler almasının yanında, uygulama ve sosyal beceri kazandıran derslerin yetersiz olduğunu söylemeleridir². Bununla birlikte özellikle öğretmen yetiştiren okulların üniversiteye devredilmesinden sonra pedagojik formasyon derslerinin sabit kaldığı ve alan bilgisi derslerinin artması sonucunda meslek bilgisi derslerinin oranı %10-12’ye kadar düştüğü kaydedilirken, 1998’den itibaren eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sonucunda okul deneyimi ve uygulamalarına ayrılan sürenin ilköğretim bölümlerinde yaklaşık üç kat artırılmasının nitelik bakımından önemli katkı sağlayacağı kaydedilmiştir³.

Cumhuriyetin başından günümüze kadar sınıf öğretmeni yetiştirme ve nitelik artırma konusunda önemli gelişmeler kaydedilmesine karşılık, nicelik bakımından aynı başarıya ulaşılamamış, sınıf öğretmeni açığı sürekli gündeme gelmiştir. Bu nedenle sınıf öğretmeni açığını kapatmak amacıyla eğitim kursları, vekil öğretmenlerin asil öğretmen olarak atanması, mektupla öğretim, hızlandırılmış eğitim gibi kısa zamanda az

¹ Mustafa Şahin, “İlköğretimde Öğretmen Yetiştirme Süresi”, *Milli Eğitim*, Sayı 137, Ankara 1998, s. 93.

² Hasan Tan, “Türk Eğitiminde Kalite Sorunu”, *Marmara Ün. Atatürk Eğit. Fak. Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı. 7, İstanbul 1989, s. 130.

³ Cemil Öztürk, “21. Yüzyılın Eşiğinde Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*, (Ed.: O. Oğuz vd.), Sedar Yay., İstanbul 2001, s. 259.

maliyetle çok öğretmen yetiştirme yollarına gidilmiştir⁴. Öğretmen açığının kapatılması amacıyla 1997-2002 yıllarında ilköğretime ve orta öğretime 230 bin civarında öğretmen atanmıştır. Bunların önemli bir kısmı meslek dışından sınıf öğretmeni olarak göreve başlamıştır⁵. Böylece günümüzde ilköğretimde 375 bin civarında öğretmenin görev yaptığı belirtilmiştir. Türkiye’de geçen 78 yıllık sürede nüfus 5 kat, okul sayısı 10 kat, öğrenci sayısı 44 kat ve öğretmen sayısı 46 kat artmıştır⁶. Bunun sonucunda öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısı ilköğretimde 32 olarak hesaplanırken, bu sayı Marmara Bölgesi için 38’dir⁷. Göç alan kentlerde bu ortalama 48 olarak belirtilirken, İstanbul’da bu ortalamanın ilçelere göre değişmekle beraber daha yüksek olduğu bilinmektedir. İlköğretimdeki öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bazı gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında Türkiye’nin gelişmiş ülkelerin çok gerisinde kaldığı görülür. Bu sayı İngiltere’de 14, Almanya’da 13, İtalya’da 10, Portekiz’de 13 ve Japonya’da 18’dir⁸.

İlköğretimde önemli sorunlardan biri de kırsal bölgelerde birleştirilmiş sınıflarda ders yapılmasına karşılık, kentlerde ikili eğitim yapılmasıdır. Oysa Milli Eğitim tarafından 1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde sınıf öğretmeni ihtiyacı kalmadığı ve 2000’li yıllarda ikili öğretim ve birleştirilmiş sınıf uygulaması kalmayacağı belirtilmiştir.⁹

Kısaca sınıf öğretmeni yetiştirilmesi ve bunların eğitim-öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar belirtildikten sonra, eğitim ve öğretimde başarıda öğretmenlerin yetiştirilmesi kadar, özellikle ilköğretim öğrencilerinin aldıkları derslerin sayısı, türü ve öğretmenlerin tercih ettiği

⁴ Y.Kemal Kaya, “Öğretmenler Gününün Düşündürdükleri”, *Milli Eğitim*, Ankara 1991, Sayı 112, s. 12.

⁵ Cihangir Doğan, *Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinin Sorunları*, Burak Yay., İstanbul 2003, s. 84.

⁶ M.E.B., *2002 Yılı Başında Milli Eğitim*, (Sunuş Bölümü, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2001.

⁷ M.E.B., *a.g.e.*, s; 201.

⁸ İhsan Sezai, “Eğitime Demokratik Yaklaşım”, *Türkiye’de Nüfus Konuları*, H. Ü. Nüfus Etütleri Yayını, İstanbul 1993, Sayı 128, s. 128.

⁹ M.E.B., *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması İle İlgili Sorular ve Cevaplar*, Milli Eğitim Yayını, Ankara, 1997.

öğretim yöntemleri hayati önem taşımaktadır. Çünkü öğrencilerin ilköğretim sürecinde aldıkları eğitimin kalitesi ve kazandıkları davranış alışkanlıkları, bunların ileri yıllardaki eğitim başarılarında önemli ölçüde belirleyici olabilmektedir. Çalışmamıza bu noktadan bakarak araştırmanın konusu ve amacı bakımından son yıllarda ilköğretimin I. kademesinde okutulan dersler ile sonradan konan derslerin incelenmesi önem taşımaktadır. 1997-1998 öğretim yılından itibaren ilköğretimin 1, 2 ve 3. sınıflara “Bireysel ve Toplu Etkinlikler”, 4 ve 5. sınıflara “Seçmeli” ve “Yabancı Dil” dersleri konmuştur. 2000-2001 öğretim yılında ise, 4. sınıftan itibaren “Fen Bilgisi”, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi” dersleri uygulamaya konmuştur.¹⁰

Çalışmanın amacı sınıf öğretmenlerinin okuttuğu dersler ile bunların öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunlar hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesi ve öğretmenlerin tercih ettikleri öğretim tekniklerinin araştırılması yapılarak, birinci kaynaktan elde edilen bilgilerin bundan sonraki tartışma ve çözüm önerilerine yeni boyutlar kazandırmaktır.

Araştırma Mart-Mayıs 2003 tarihinde Üsküdar, Kadıköy, Ümraniye ve Maltepe ilçelerinden tesadüfi örneklem sistemiyle seçilmiş 211 sınıf öğretmenine 25 soruluk görüşme formu düzenlenerek hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular SPSS paket programında yüzdelerle frekansı ve kay-kare tekniği kullanılarak yorumlanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

1-Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal ve Demografik Özellikleri

Çizelge 1: Öğretmenlerin Cinsiyeti

	f	%
Erkek	86	40,8
Kadın	125	59,2
Toplam	211	100

¹⁰ Akyüz Yahya, *Türk Eğitim Tarihi* (Gözden Geçirilmiş 8.Baskı), Alfa Yayınları, İstanbul 2001, s. 320.

Örnekleme grubuna katılan sınıf öğretmenlerinin kadın oranı, erkek oranından daha yüksektir (çizelge 1). Öğretmenlik mesleğinin karakteristik özelliklerinden biri de cinsiyet bakımından kadın oranının yüksek olmasıdır. Ancak Türkiye genelinde erkek öğretmen sayısı kadın öğretmen sayısından daha yüksektir. Milli Eğitimin 1998 verilerinde 456.140 öğretmenden 200.119'u kadındır¹¹.

Çizelge 2: Öğretmenlerin Doğum Yerleri

	f	%
Köy-Kasaba	58	27,5
İlçe	76	36
İl	45	21,3
Büyük Şehir (Nüfusu 500bin üstü)	32	15,2
Toplam	211	100

Çizelge 2'de görüldüğü gibi örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin en yüksek oranını ilçe doğumlu olanlar oluştururken, köy-kasaba doğumlu olanlar ikinci sırada yer almaktadır. İl ve büyük şehir doğumlu olan öğretmenlerin oranı 1/3'ten fazla çıkmıştır. Öğretmenlerin yarısından fazlasını köy-kasaba ve ilçe doğumludur.

Çizelge 3: Öğretmenlerin Yaşı

	f	%
20-29 Yaş	28	13,3
30-39 Yaş	55	26,1
40-49 Yaş	93	44,1
50-59 Yaş	35	16,6
60 +	-	-
Toplam	211	100

Örnekleme katılan sınıf öğretmenlerinin yaklaşık %70'ini 30-49 yaş arasındakiler oluşturmaktadır. 50-59 yaşında olan öğretmenlerin

¹¹ M.E.B., *Milli Eğitimle İlgili Bilgiler*, APK. Başkanlığı, Ankara 1999, s. 7.

oranı %16,6 iken, 60 yaş ve üstünde olan sınıf öğretmenine rastlanmamıştır (çizelge 3). Araştırma yapılan ilçelerde sınıf öğretmenlerinin daha çok orta yaş grubunda kümelendiği görülmektedir.

Çizelge 4: Öğretmenlerin En Son Bitirdiği Okul

	f	%
Eğitim Fakültesi	78	37,3
Fen-Edebiyat Fakültesi	23	11
Öğretmen Lisesi	6	2,8
Eğitim Enstitüsü Eğitim Yüksek Okulu	64	30,6
İktisadi İdari Bil., Turizm Sosyal Hizmetler	7	3,3
Ziraat	2	1
Açık Öğretim	29	14
Toplam	209	100

Ömeklem grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinin yaklaşık %85'i öğretmen yetiştiren bir yüksek öğretim kurumu mezunudur.

Buna karşılık, söz konusu öğretmenlerin yaklaşık %15'i diğer alanlardan mezun olduktan sonra sınıf öğretmenliği mesleğini seçmiştir. (çizelge 4).

Çizelge 5: Öğretmenlerin Meslekte Çalışma Süresi

	f	%
0-5 Sene	26	12,3
6-10 Sene	41	19,4
11-15 Sene	20	9,4
16-20 Sene	13	6,1
21 +	111	52,8
Toplam	211	100

Araştırma yapılan ilçelerde meslekte çalışma süresi bakımından sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasını 21 sene ve daha fazla çalışanlar oluşturmuştur (çizelge 5).

Görüldüğü gibi bu ilçelerde çalışan sınıf öğretmenlerinin %87,7'si 5 senenin üzerinde çalışmış, meslekle ilgili deneyim kazanmış kimselerdir.

2- Sınıf Öğretmenlerinin Derslere ve Ünitelere İlişkin Düşünceleri

Çizelge 6: Ders Programlarının Değerlendirilmesi

	f	%
Yeterli	48	22,8
Kısmen Yeterli	103	48,8
Yetersiz	60	28,4
Toplam	211	100

Çizelge 6'da görüldüğü gibi, örnekleme katılan 211 sınıf öğretmenin yaklaşık yarısı ders programlarının kısmen yeterli olduğunu belirtirken, %28,4'ü ders programlarının yetersiz olduğunu belirtmiştir.

Görüldüğü üzere, ders programlarının yetersiz olduğunu düşünen sınıf öğretmenlerinin oranı, ders programlarının yeterli olduğunu düşünenlerden daha yüksektir. Bu sonuca göre öğretmenlerin çoğunluğu ders programlarını ve üniteleri yeterli görmemektedir.

Çizelge 7: Hangi Derslerin Yetersiz Olduğu

	f	%
Türkçe	15	7,1
Beceri Dersleri	2	0,9
Matematik	28	13,3
Fen Bilgisi	1	0,5
Sosyal Bilgiler	1	0,5
Müzik-Resim-Beden Eğ.	2	0,9

Din Kültürü	1	0,5
İngilizce	2	0,9
Katılmayanlar	159	75,4
Toplam	211	100

Sınıf öğretmenleri ders programlarının yetersiz olması konusunda Matematik ve Türkçe dersleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Ders programlarının yetersiz olduğunu belirten sınıf öğretmenlerinin %13,3'ü Matematik ve %7,1'i Türkçe dersinin yetersiz olduğunu belirtmiştir (çizelge 7).

Diğer derslerin yetersiz olduğunu söyleyenlerin oranı %1'in altındadır. Kısaca derslerin yetersizliğini belirten 52 öğretmenden 43'ü (%82,6) Matematik ve Türkçe derslerinin yeterli olmadığı görüşündedir.

Çizelge 8: Hangi Derslerin Aşırı Yüklü Olduğu

	f	%
Matematik	37	17,5
Türkçe	5	2,4
Fen Bilgisi	17	8,1
Sosyal Bilgiler	13	6,2
Resim	6	2,8
Beden	2	0,9
Hayat Bilgisi	4	1,9
Katılmayanları	127	60,2
Toplam	211	100

Öğretmenlerin önemli bir kısmı (%17,5) Matematik müfredatının aşırı yüklü olduğunu belirtirken, bundan sonra Fen Bilgisi (%8,1) ve Sosyal Bilgiler (%6,2) gelmektedir.

Buna karşılık 211 öğretmenden 127'si (%60,2) derslerin aşırı yüklü olduğu görüşüne katılmamaktadır (çizelge 8).

Çizelge 9: Ders Kitaplarının Yeterliliği

	f	%
Yeterli	42	20
Kısmen Yeterli	98	46,7
Yetersiz	70	33,3
Toplam	210	100

Sınıf öğretmenlerinin beşte biri ders kitaplarındaki konuları yeterli bulmasına karşılık, yaklaşık üçte biri ders kitaplarındaki konuları yetersiz bulmaktadır. Çizelge 9'daki bulgulara bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarındaki konuları yetersiz bulanların oranı, konuları yeterli bulanlardan daha yüksektir. Ayrıca kısmen yeterli diyenler de göz önüne alınırsa, ders kitaplarındaki konuların daha çok yetersiz görüldüğü söylenebilir.

Ayrıca öğretmenlerin bitirdikleri en son okul ile okuttukları ders programları hakkındaki görüşleri karşılaştırılmış, eğitim fakültesi mezunlarının %17,9'u ilköğretim programındaki dersleri yeterli görürken bunların %25,6'sı yetersiz görmektedir. Eğitim enstitüsü ve eğitim yüksekokulu mezunlarının %33,3'ü ders programlarını yeterli görürken, %45,3'ü kısmen yeterli görmüştür. Ayrıca fen-edebiyat mezunları ile açık öğretimi bitiren öğretmenlerin yarısı ders programlarını yetersiz görmektedir.

Bu konuda öğretmenlerin hizmet senesi ile ders programlarının yeterli görülmesi karşılaştırılmış, hizmet süresi 16-20 sene olan öğretmenler yüksek oranda (%30) ders programlarını yeterli görürken, bundan soma hizmet süresi 20 ve üstü olanlar (%27) gelmektedir.

Çizelge 10: Ders Kitabı Konularındaki Eksiklikler

	f	%
Konular arasında bağlantı yok	13	13,4
Resim ve şekiller yetersiz	14	14,4
Daha çok ezbere dayanıyor	56	57,7
Test soruları az	7	7,2
Öğrenilenler pekiştirilmiyor	5	5,2

Güncel değil, ilgi çekmiyor	1	1
Yaratıcılığı yok	1	1
Toplam	97	100

Öğretmenler ders kitaplarındaki konuların hangi nedenle yetersiz olduklarını çizelge 10'da belirtmişlerdir. Ders kitaplarındaki konuların yetersiz olduğunu belirten 97 öğretmenin %57,7'si kitaplardaki konuların uygulamaya yönelik olmasından çok ezberciliğe dayandığını belirtmiştir. Kitaplardaki konuların daha çok ezbere dayanması eğitim sistemimizdeki genel karakteristik sorunlardan biri olarak devam etmektedir.

Çizelge 11: Derslerle Güncel Konular Arasındaki İlişkinin Kurulması

	f	%
Güncel konularla ilişkilendiriliyor	182	87,5
Güncel konularla ilişkilendirilmiyor	26	12,5
Toplam	208	100

Sınıf öğretmenlerinin önemli bir kısmı (%87,5) işlenen ders konularıyla güncel olaylar arasında ilişki kurulabildiğini söylerken, bunların %12,5'i ders konularıyla güncel olayların örtüşmediğini ve bunlar arasında ilişki kurulamadığını belirtmiştir (çizelge 11).

Çizelge 12: Daha Çok Önem Verilmesi Gereken Dersler

	f	%
Türkçe	97	45,5
Matematik	40	19
Sosyal Bilgiler	4	1,9
Fen Bilgisi	4	1,9
Hayat Bilgisi	13	6,2
Resim-Müzik-Beden Eğ.	11	5,2
Yabancı Dil	1	0,5
Bilgisayar	1	0,5

Yeterli gören	40	19
Toplam	211	100

Çizelge 12’de görüldüğü gibi örneklem grubunu oluşturan 211 sınıf öğretmeninin yaklaşık yarısı (%45,5) Türkçe dersine ve bunların yaklaşık beşte biri Matematik dersine daha çok önem verilmesi gerektiğini söylemiştir. Buna karşılık öğretmenlerin yaklaşık beşte biri derslere verilen önemin yeterli olduğunu kabul etmektedir.

Çizelge 13: Okutulması Gereksiz Görülen Dersler

	f	%
Matematik	2	0,9
Din Kültürü	8	3,7
Turizm	5	2,3
İş Eğitimi	12	5,6
Resim-Müzik	4	1,8
Beden Eğitimi	4	1,8
Türkçe	1	0,5
İngilizce	2	0,9
Sosyal Bilgiler	1	0,5
Gerekli Görenler	172	81,5
Toplam	211	100

Sınıf öğretmenlerinin beşte dördünden fazlası okutulan tüm derslerin gerekli olduğunu kabul ederken, bunların yaklaşık beşte biri ilköğretimin birinci kademesindeki bazı derslerin okutulmasını gereksiz görmektedir (çizelge 13).

Örneklem grubuna göre, okutulması gereksiz görülen derslerin başında İş Eğitimi dersi gelirken (%5,6) bundan sonra sırasıyla Din Kültürü (%3,7), Turizm (%2,3) ve Resim, Müzik, Beden Eğitimi dersleri (%1,8) gelmiştir. Buna karşılık değişik oranlarda %1’in altında Matematik, İngilizce, Türkçe ve Sosyal Bilgiler gibi temel derslerin gereksiz olduğunu söyleyenlere de rastlanmıştır.

Bu öğretmenlerin bahse konu temel dersleri nasıl ve neden gereksiz gördüklerine bir anlam verilememiştir. Çünkü, bu dersler tüm dünyada asla vazgeçilemez ve ihmal edilemez derslerdendir. Oran düşük olsa da, bu anlayıştaki öğretmenlerin varlığı eğitim ve öğretim için içler acısı bir gerçeğin ifadesidir.

Çizelge 14: Okuma-Yazma ve Dört İşlem Öğretiminin Ne Kadar Devam Etmesi

	f	%
Birinci Sınıf	4	1,9
İkinci Sınıf	58	27,5
Üçüncü Sınıf	97	46
Dördüncü Sınıf	20	9,5
Beşinci Sınıf	7	3,3
Hepsi Öğreninceye Kadar	10	4,7
Şimdiki Uygulama Yeterli	15	7,1
Toplam	211	100

Çalışmanın önemli noktalarından biri de ilköğretimde okuma-yazma ve dört işlem öğretiminin kaçınıcı sınıfa kadar devam etmesi gerektiği konusunda sınıf öğretmenlerinin görüş belirtmeleridir. Bu nedenle okuma-yazma ve dört işlem öğretme sürecinde bu işi gerçekleştiren kimselerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri araştırma konusu bakımından önem taşımaktadır.

Örnekleme katılan öğretmenlerin yaklaşık dörtte birden fazlası gerek okuma ve yazmayı, gerekse dört işlemi öğretme sürecinin ikinci sınıfın sonuna kadar devam etmesini isterken, öğretmenlerin yaklaşık yarısı (%46) adı geçen öğretim sürecinin üçüncü sınıf sonuna kadar devam etmesini istemektedir (çizelge 14).

Öğretmenlerin dörtte üçü ilköğretimin ilk üç senesinde okuma-yazma ve dört işlemin öğretilmesi gerektiğini savunurken, bunların onda biri de dördüncü ve beşinci sınıflarda da bu işlemin devam etmesini istemektedir.

3-Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim ve Öğretim Sürecinde Tercih Ettikleri Yöntemler

Çizelge 15: Düzenli Olmanın ve Eşya Kullanımının Öğretilmesi

	f	%
Ömek davranışları göstererek	107	50,7
Önemini belirtip teşvik ederek	38	18
Dramatize ederek	6	2,8
Sorumluluk vererek	4	1,9
İkaz ederek	13	6,2
Çeşitli yöntemler kullanarak	43	20,4
Toplam	211	100

Sınıf öğretmenlerinin eğitim ve öğretim sürecinde vazgeçilmez görevlerinden biri de öğretime yeni başlayan öğrencilere eşya kullanmayı ve düzenli olmayı öğretmeleridir. Örnekleme katılan 211 öğretmenin yaklaşık yarıdan fazlası (%50,7) öğrencilere düzenli olmayı ve eşya kullanmayı öğretim yöntemi olarak, ömek davranışlar sergileme ve uygulamalı olarak gösterme yöntemi kullandığını belirtmiştir.

Çizelge 16: Konu Üzerine Dikkati Çekmek İçin En Etkili Yöntem

	f	%
Espri yapmak-ükrâ anlatmak	61	29
İkaz etmek	15	7,1
Araç-gereç kullanmak	120	56,8
Güncellik kazandırmak	4	1,9
Deney yapmak	7	3,3
Konuya ön hazırlık yapmak	4	1,9
Toplam	211	100

Çizelge 16'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin yarıdan fazlası (%56,8) öğrencilerin bir konu üzerine dikkatlerini çekmek için en etkili yöntem olarak derslerde araç-gereç kullanmak olduğunu belirtmişlerdir.

Bundan sonra ikinci olarak öğrencilerin konu üzerine dikkatlerini toplamak için en etkili yöntemin espiri yapmak veya fıkra anlatmak olduğu belirtilmiştir.

Çizelge 17: En Çok Kullanılan Öğretim Tekniği

	f	%
Anlatım	34	16,1
Soru-cevap	109	51,7
Tartışma	30	14,2
Gösteri	10	4,7
Yazdırma	2	0,9
Problem çözme	17	8,1
Cevapsız	9	4,3
Toplam	211	100

Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerin en çok kullandıkları ve tercih ettikleri öğretim tekniği soru-cevap yöntemidir. Bundan sonra sırasıyla anlatım, tartışma ve problem çözme yöntemleri tercih edilmektedir.

Öğretmenlerin meslekteki hizmet süresi ile en çok kullandıkları öğretim yöntemleri karşılaştırılmış ve yüksek düzeyde anlamlılık çıkmıştır. Hizmet süresine göre öğretmenler en yüksek oranda soru-cevap tekniğini kullanırken, bunların içinde en yüksek oranı (%62,6) ile 21 sene ve daha fazla çalışanlar oluşturmıştır.

Çizelge 18: Derslerde En Sık Kullanılan Araç-Gereçler

	f	%
Kum masası	16	7,6
Tuz haritası	5	2,4
Kolaj	13	6,2
Mobil	16	7,6
Diyagram	5	2,4

Cevapsız	156	73,9
Toplam	211	100

Derslerde en sık kullanılan araç-gereç konusu bakımından örneklem grubuna katılan 211 sınıf öğretmenin 55'i kullandığı araç-gereci belirtmiştir. Öğretmenlerin %73,9'u bu konu hakkında herhangi bir görüş belirtmemiştir. Cevap veren öğretmenlerin en sık kullandıkları araç-gereçler arasında kum masası, mobil ve kolaj dikkati çekmektedir (çizelge 18).

Çizelge19: Derslerde Atlas ve Duvar Haritası Kullanılması

	f	%
Kullantıyor	163	77,3
Kısmen kullantıyor	32	15,2
Kullanmıyor	10	4,7
Cevapsız	6	2,8
Toplam	211	100

Sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını derslerde atlas ve duvar haritası kullanmaktadır. Duvar haritası kullanmayan öğretmenlerin oranı oldukça düşüktür (çizelge 19).

SONUÇ

Araştırma yapılan ilçelerde cinsiyet bakımından kadın öğretmenlerin oranı erkek öğretmenlerden yüksektir.

Öğretmenlerin %27,5'i kırsal alanlardan gelmektedir. Marmara Bölgesindeki sınıf öğretmenliği bölümlerine devam eden öğrencilerin babalarının %60,4'ü köy-kasaba doğumlu iken, %16,3'ü il doğumludur¹². Bu durum sınıf öğreüenlerinin kırsal kesimden gelen kaynağın giderek azalacağını göstermektedir.

Araştırma yapılan bölgelerde ömeklemi oluşturan öğretmenlerin yaklaşık %15'inin öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarından

¹² Doğan, a.g.e., s. 95.

mezun olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin yarısından fazlasını 21 sene ve daha çok çalışanlar oluşturmuştur.

Öğretmenlerin yaklaşık yarısı ders programlarını kısmen yeterli görürken, ders programlarını yetersiz görenlerin oranı, yeterli görenlerden daha yüksektir. Yetersiz görülen ders programlarının başında Matematik (%13,3) ve Türkçe (%7,1) gelmektedir. Özellikle Milli Eğitim kitaplarındaki konuların yetersiz görülmesinin nedeni olarak, öğrencilerin bu kitaplardaki konularla imtihanlardan başarılı olamamaları nedeniyle yardımcı kitap ve dergilerden konuların daha geniş öğretilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ders kitaplarındaki eksiklikleri belirten öğretmenlerin yarısından fazlası (%57,7) kitaplardaki konuların uygulamaya yönelik olmadığını ve daha çok ezberciliğe yönelik olduğunu söylemişlerdir. Buna karşılık öğretmenlerin %87,5'i dersleri güncel konularla ilişkilendirdiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin %45,5'i Türkçe, %19'u Matematik dersine daha çok önem verilmesi gerektiğini savunmuştur. Türkçe dersinin okuma ve anlamayı, Matematik dersinin ise kavramayı geliştirmesi nedeniyle önem verilmesi gerektiği kaydedilmiştir. Buna karşılık okutulması gereksiz görülen dersler arasında Resim-Müzik (%5,6), Din Kültürü (%3,7) ve Turizm (%2,3) dersleri dikkati çekmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin istediği önemli bir nokta da dördüncü sınıftan itibaren, Türkçe, Matematik, İngilizce, Din Kültürü, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Müzik, Resim ve Beden Eğitimi gibi derslere branş öğretmenlerinin girmesini istemeleridir.

Örnekleme oluşturan sınıf öğretmenlerinin yaklaşık yarısı (%46) okuma-yazma ve dört işlemin dördüncü sınıfa kadar devam etmesini isterken, üçüncü ve dördüncü sınıfa kadar devam etmesini isteyenlerin oranı %73,3'tür.

Öğretmenlerin yaklaşık %70'i öğrencilere düzenli olmayı ve eşya kullanmayı öğretirken bu konuda örnek davranışları gösterme ve teşvik etme tekniğini kullanmaktadır.

Öğretmenlerin yarısından fazlası (%56,8) öğrencilerin konu üzerine dikkatini çekmek için araç-gereç kullanmayı tercih ederken, %29'u espiri yapmayı veya fıkra anlatmayı tercih etmektedir.

Öğretmenlerin yarısından fazlası öğretim sürecinde derslerde soru-cevap tekniği kullanmayı tercih ederken, bundan sonra anlatım (%16,1) ve tartışma (%14,2) tekniği tercih edilmektedir.

ÖNERİLER

Öğrencilerin bir kısmı okuma-yazmayı birinci sınıfta öğrenirken, bir kısmının öğrenmesinin üçüncü ve dördüncü sınıfa kadar gecikmesi, öğrenciler arasındaki seviye farkını uçurum noktasına getirmektedir. Bu nedenle ileri sınıflarda bir kısım öğrencilere ders konuları ağır gelirken, zeki çocukların uzun süre bekletilmesine neden olmaktadır. Böylece sınıfların homojenliği bozulmaktadır. Dolayısıyla, öğrenciler arasındaki bu farkın azaltılması yönünde tedbirler alınmalı Bloom'un da ifade ettiği gibi, ağır öğrenenlere ilave süre verilmeli ve bu açık kapatılmaya çalışılmalıdır.

Özellikle dördüncü sınıftan itibaren ders programları çeşitlendirilmeli ve öğrencilerin başarı durumu göz önüne alınarak değişik ders programlarına göre öğrenciler homojen gruplara ayrılmalıdır.

Bu noktadan hareket ederek sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda okuma-yazma ve dört işlem sürecinin yanında, öğrencilerin kendi kendilerine yetinmeleri, bilgiye ulaşma yolları ve çalışma yöntemleri öğretilerek kendi ayakları üzerinde durabilmeleri sağlanmalıdır. Bu nedenle dördüncü sınıftan sonra başarısız ve kapasitesiz olan çocuklara meslek kazandırmaya yönelik programlar düzenlenmeli ve yeteneklerine göre yönlendirilmelidir. Çünkü bu öğrencilerin derslerden koştukları ve uyum sağlayamadıkları gibi, diğer öğrencilerin ilerlemesine de engel oldukları belirtilmiştir.

Öğrencilerin okuma-yazma ve dört işlem öğretimi süresi önemli noktalardan biri olarak gözükmektedir. Günümüzdeki uygulamada öğrencilerin ilk üç senede okuma-yazma ve dört işlem konusunda iyi yetişmeleri gerekir. Çünkü ülkemizde özellikle yazı yazma konusunda öğrencilerin yetersiz oldukları görülmektedir.

Ayrıca bu konuda dikkati çeken önemli bir nokta da öğrencilerin başarılı veya başarısız olmaları konusunda sınıf öğrenenlerinin birbirine benzer görüş belirtmeleridir. Öğrencilerin motivasyonlarının düşük olması, çok hızcı olmaları, ders çalışma veya ödev yapma alışkanlığı kazanamayışları ve sınıfların aşırı kalabalık oluşu gibi faktörlerin başarısızlığa neden olduğu belirtilmiştir. Buna karşılık kendine güvenen, ders çalışma alışkanlığı kazanan ve araştırmacı bir kişiliğe sahip olan öğrencilerin başarılı oldukları kaydedilmiştir.